

3. Козій Н.В. Патоморфологічні зміни в легеневій тканині при хронічній рецидивній бронхопневмонії у телят / Н.В. Козій, М.В. Утеченко // Вісник Полтав. держ. аграр. академії. – Полтава, 2003. – №1–2. – С. 35–37.
4. Козій Н.В. Показники гемостазу в телят, хворих на бронхопневмонію, та їх зміни при лікуванні / Н.В. Козій, М.В. Рубленко // Вісник Білоцерків. держ. аграр. ун-ту. – Вип. 25, ч. 2. – Біла Церква, 2003. – С. 96–103.
5. Lekeux R. New insight in the management of acute respiratory diseases / P. Lekeux, B. Genicot, A. Linden et al. // XXV Am. Assoc. of Bov. Pract. Confer. – St. Paul, Minnesota, USA, 1992. – Vol. 1. – P. 143–148.
6. Haslett C. Granulocyte apoptosis and its role in the resolution and control of lung inflammation / C. Haslett // Am. J. Respir. Crit. Care Med. – 1999. – Nov. – №160(5/2). – P. 5–11.
7. Bednarek D. The effect of steroidal and non-steroidal anti-inflammatory drugs on the cellular immunity of calves with experimentally-induced local lung inflammation / D. Bednarek, A. Szuster-Ciesielska, B. Zdzisinska // Vet. Immunol. Immunopathol. – 1999. – Oct. – Vol. 1. – №71(1). – P. 1–15.
8. Deleforge J. A field evaluation of the efficacy of tolfenamic acid and oxytetracycline in the treatment of bovine respiratory disease / J. Deleforge, E. Thomas, J.L. Davot, B. Bo-israme // J. Vet. Pharmacol. Ther., 1994. – Feb. – №17(1). – P. 43–47.
9. Espinasse J. Comparative study of the action of flunixin meglumine and tolfenamic acid on prostaglandin E2 synthesis in bovine inflammatory exudates / J. Espinasse, J.P. Thouvenot, S. Dalle // J. Vet. Pharmacol. Ther. – 1994. – Aug. – №17(4). – P. 271–274.

**Патогенетическое лечение телят, больных катаральной бронхопневмонией
Н.В. Козий, Н.В. Авраменко, А.С. Погорелький**

Изменение фракционного состава белков сыворотки крови телят с острым течением бронхопневмонии указывает на развитие у них диспротеинемии. Установлено достоверное увеличение количества гаптоглобина, трансферина и церулоплазмينا с одновременным снижением в сыворотке крови количества альбуминов. При использовании нестероидного противовоспалительного препарата Флюниксинмеглумин отмечали реализацию его противовоспалительных свойств, о чем свидетельствовала нормализация абсолютного количества отдельных белков сыворотки крови и ускорение клинического выздоровления животных.

Ключевые слова: телята, противовоспалительные препараты, белки сыворотки крови.

Pathogenetical treatment of calves with catarrhal bronchopneumonia

N.Koziy, N.Avramenko, A.Pogoriliy

The changes of protein content of blood serum in calves with acute catarrhal bronchopneumonia comparing with the healthy animals indicate about the development of disproteinemia in sick calves. There was established the distinctive increase of the quantity of Haptoglobine, Transferinewith simultaneous decrease of the content of Albumines in blood serum. The use of anti-inflammatory agent Flunixin meglumine display its anti-inflammatory properties when used for the treatment of calves with acute bronchopneumonia. It is proved by normalization of absolute quantity of some blood serum proteins and facilitating the clinical health of animals.

Key words: calves, anti-inflammatory therapy, blood serum proteins.

УДК 619: 616.988.23:61.831.8

КОРНИЄНКО Л.Є., д-р вет. наук; **КОРНИЄНКО Л.М.,** канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

УСАЧЕНКО Н.В., провідний лікар

НДІ з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи

**МОНИТОРИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ
ХВОРОБИ АУЄСКІ СВИНЕЙ В УКРАЇНІ**

Стаття присвячена вивченню епізоотичної ситуації з хвороби Ауєскі, аналізу серологічного моніторингу свинарських господарств, за даними НДІ ветеринарно-санітарної експертизи та лабораторної діагностики, питань ерадикації та аналізу заходів боротьби із цим захворюванням в Україні.

Ключові слова: хвороба Ауєскі, викорінення, профілактика, маркерні вакцини, дискримінаційні тести, серологічний моніторинг.

Постановка проблеми. Хвороба Ауєскі – це ензоотичне захворювання сільськогосподарських тварин усіх видів, хутрових звірів і гризунів. У свиней – це типова повільна інфекція, яка характеризується ознаками ураження головного й спинного мозку. Серед сільськогосподарських тварин найменш сприйнятливими до хвороби є свині, але в сисунів і відлучених поросят падіж може досягати 100%. З віком стійкість підвищується, дорослі свині, як правило, виживають і залишаються до кінця життя інфікованими (персистування вірусу) [1, 2].

Головна складність боротьби із хворобою полягає в тому, що вона часто перебігає в латентній формі, за якої вірус персистує в клітинах центральної нервової системи і відсутній у крові.

Вірус може перебувати у стані персистування протягом усього життя тварини. За зниження захисних сил організму, під дією стрес-факторів (опорос, транспортування, переохолодження тощо) вірус реактивується, розмножується й спричинює клінічну форму хвороби. Отже, використання навіть живих вакцин не попереджає персистування. Причому, після їх застосування персистувати в організмі щеплених свиней може і вакцинний вірус. Оскільки вірусоносійство за хвороби Ауескі має поширення, то для його виключення необхідно обов'язково досліджувати сироватки крові від усіх новоприбулих у господарство свиней, а за результатами досліджень реагуючих тварин вилучати зі стада і здавати на забій [4–8].

Застосовуються програми викоринення хвороби Ауескі, які ґрунтуються на застосуванні *gE*-негативних вакцин і відповідних дискримінаційних тест-систем, що дозволяє виявляти інфікованих тварин у вакцинованому стаді. Згодом здійснюють обов'язкову реєстрацію господарств із встановленим серологічним статусом із хвороби Ауескі у відповідному реєстрі. При цьому всі серопозитивні тварини стада є інфікованими. Здійснюють вакцинацію серопозитивних стад. За допомогою вакцинації (та інших заходів) досягають поступового витіснення польового вірусу зі стад. Цей процес контролюють за допомогою дискримінаційних тестів. Багато країн Американського континенту, Європи, Азії прийняли програми викоринення цієї інфекції. З 1989 до 2007 рр. більше 40 країн оздоровились від цього захворювання. Так, звільнились від збудника: Великобританія (1989), Данія (1991), Швейцарія (1993), Швеція (1995), Нова Зеландія (1996), Австрія (1996), Німеччина (2000), Греція (2001), Бельгія (2001), США (2003), Японія (2003), Нідерланди (2004) та інші [3].

Мета роботи полягала у з'ясуванні епізоотичної ситуації з хвороби Ауескі свиней після затвердження положень нової Інструкції та прийняття на державному рівні Програми викоринення цієї інфекції.

Матеріал і методи дослідження. Матеріалом для дослідження слугували сироватка крові від різних свиней, проби патматеріалу від трупів тварин із підозрою на хворобу Ауескі. Для серологічного моніторингу серед свинопоголів'я і дослідження крові використовували ІФА, для підтвердження діагнозу після спалахів захворювання – біопробу на кролях, ІФА та ПЛР. У роботі були використані лабораторні (ІФА, ПЛР, біопроба) методи досліджень. Також враховували дані епізоотологічного, клінічного і патолого-анатомічного методів діагностики хвороби Ауескі.

Результати дослідження та їх обговорення. За період від 1994 до 2006 рр. зареєстровано 112 неблагополучних пунктів та загибель 14011 тварин.

Фахівці НВП “Біо-Тест-Лабораторії” та лабораторії вакцинних препаратів ІВМ НААНУ вивчали епізоотичну ситуацію щодо хвороби Ауескі свиней, проводячи серологічні дослідження в 2006 р. у 50 господарствах різних форм власності 18 областей України. Всього було обстежено 30 племінних і 20 товарних господарств. У 13 (43%) племінних господарствах свині піддаються щепленням (всі обстежені тварини виявились позитивними в ІФА), у 17 щеплень не проводять, в 4 з них виявлені свині-вірусоносії (23%). Із 20 товарних господарств щеплюють тварин у 4-х (всі тварини є серопозитивними), у 16 щеплення не проводять, із них у 12 (75%) виявились позитивні в ІФА свині.

У 2008 р. прийнято “Програму викоринення хвороби Ауескі в Україні”, ключові моменти якої було виконано у 2010 р., а саме: 1) складання електронного реєстру всіх свинарських господарств, який дозволить систематизувати отримані дані та оперативно корегувати протиепізоотичні плани в масштабах району, області, країни; 2) проведення серологічного скринінгу поголів'я свиней усіх господарств на наявність антитіл до вірусу хвороби Ауескі, що дозволить визначити реальний епізоотичний стан кожного господарства та регіону; 3) розробка й затвердження регіональних комплексних планів щодо діагностики й профілактики хвороби Ауескі, у т.ч. у конкретних господарствах з урахуванням їхнього статусу та ступеня ураження поголів'я, з метою організації конкретних заходів для викоринення хвороби; 4) проведення специфічної профілактики в неблагополучних господарствах лише за допомогою маркерних *gE*-негативних вакцин, визначених Програмою та Інструкцією, аби створити оптимальну ситуацію для проведення диференційної діагностики; 5) здійснення серологічного моніторингу дикої фауни з метою виявлення резервуарів збудника і відповідного корегування протиепізоотичних заходів.

У процесі виконання положень Програми виникає багато питань. Перш за все, фахівцям на місцях (на рівні областей) необхідно вивчити, знати й суворо дотримуватись інструкцій та офіційних рішень, які нині є законом для всіх. Це “Інструкція про заходи щодо профілактики і лікві-

дації хвороби Ауескі сільськогосподарських тварин і хутрових звірів” від 21.02.08; “Програма викорінювання хвороби Ауескі свиней на території України на 2008–2012 рр.” від 30.09.08; “План заходів щодо профілактики й ліквідації хвороби Ауескі в Україні у 2009 р.” і “План заходів щодо профілактики й ліквідації хвороби Ауескі в Україні у 2010 р.”.

За період 2007–2010 рр. та першого кварталу 2011 р. до НДІ з лабораторної діагностики і ветеринарно-санітарної експертизи з підозрою на хворобу Ауескі надсилали для дослідження проби мозкової суспензії від великої рогатої худоби, овець, коней і хутрових звірів із різних областей України.

У 2007 р. від коней, овець і хутрових звірів було досліджено 23 проби мозкової суспензії від тварин, підозрілих у захворюванні на хворобу Ауескі: 20 проб із Луганської, по 1 із Хмельницької, Черкаської і Чернігівської областей. За результатами проведених досліджень всі проби не містили вірусу хвороби Ауескі, отже діагноз на це захворювання не підтверджено. З підозрою на хворобу Ауескі в цьому ж році було досліджено 27 проб від великої рогатої худоби (20 проб із Черкаської області, 6 – із Хмельницької, 1 – із Житомирської) – всі з від’ємним результатом. У цьому ж, 2007 р. за результатами дослідження 995 проб мозкової суспензії у 5 випадках підтверджено діагноз на хворобу Ауескі серед свиней (2 випадки у Черкаській, 1 – у Луганській і 2 випадки – у Запорізькій областях). Всього позитивних проб виявилось 0,5%. Із 21284 сироваток від свиней, досліджених у цьому році, позитивними виявились 157, або 0,73%.

У цьому ж 2008 р., під час дослідження 882 проб мозкової суспензії у 23 випадках підтверджено діагноз на хворобу Ауескі серед свиней (10 випадків у Вінницькій, 4 – у Хмельницькій, у 9 випадках – у Черкаській областях). Позитивними виявились 2,6% проб. Із 29183 сироваток від свиней, досліджених у цьому році, позитивними виявились 239, або 0,82%.

У 2009 р. після спалахів, які за клінічними ознаками нагадували хворобу Ауескі серед свиней, діагноз із виділенням вірусу було підтверджено лише в 11 випадках із 1035 (0,01%) надісланих і досліджених проб. Із 65949 надісланих для дослідження сироваток крові від свиней господарств позитивними виявились 8183, або 12,4%. Із 1301 дослідженої сироватки від диких кабанів із різних областей України позитивними виявились 195 або 14,9%. Отже у відсотковому відношенні серед диких кабанів значно більше тварин із латентними формами інфекції та персистуванням вірусу хвороби Ауескі, ніж серед свійських тварин – 14,9 проти 12,4%.

За статистичними даними цієї діагностичної установи у 2010 р., із 1541 дослідженої сироватки від свійських свиней позитивними виявились 163, що становить 10,6%, а це на 1,8% менше ніж у 2009 р. Із 1214 сироваток, надісланих для дослідження від диких кабанів, позитивними виявились 224 (або 18,5%), що на 3,6% більше ніж у 2009 р.

У першому кварталі 2011 року, за статистичними даними НДІ, уже дослідили на хворобу Ауескі 29079 проб крові від свійських свиней, з яких виявили антитіла у 3014 пробах (10,4%), та із 206 досліджених проб крові від диких свиней – 31 виявилась позитивною, що становить 15%. У 5 пробах мозкової тканини свиней із Вінницької, Донецької і Черкаської областей виділили вірус хвороби Ауескі. Також, у першому кварталі 2011 р. досліджена 1 проба мозкової суспензії від вівці із Хмельницької області, де отримали негативний результат, 21 проба мозкової суспензії від корів із Черкаської області з негативним результатом.

За результатами моніторингових досліджень відповідних груп свиней в Україні, проведених НДІ з лабораторної діагностики і ветеринарно-санітарної експертизи, встановлено, що у 2009 р. із досліджених свиней, які належать господарствам, інфікованими вірусом хвороби Ауескі є більше 12% (та 10,6% у 2010 р.) і більше 14% (18,5% – у 2010 р.) із досліджених диких свиней.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ерадикація хвороби Ауескі проводиться в масштабах держави й регламентована “Інструкцією про заходи щодо профілактики і ліквідації хвороби Ауескі сільськогосподарських тварин і хутрових звірів” від 21.02.08 та “Програмою викорінювання хвороби Ауескі свиней на території України на 2008–2012 рр.” від 30.09.08.

Після спалахів, які за клінічними ознаками нагадували хворобу Ауескі, діагноз у 2007 р. із виділенням вірусу було підтверджено серед свиней у 5 випадках із 995 (0,5%), із 21284 досліджених сироваток позитивними виявились 157, або 0,73%; у 2008 р. із 882 проб мозкової суспензії в 23 випадках виділено вірус (2,6%), із 29183 досліджених сироваток позитивними виявились 239 (0,82%); у 2009 р. вірус у пробах мозкової суспензії виділено в 11 випадках із 1035 (0,01%). Із 65949 сироваток із господарств позитивними виявились 8183, або 12,4%. Із 1301 сироваток, одержаних від диких кабанів, позитивними виявились 195, або 14,9%. У наступному 2010 р. серопозитивність серед свійських свиней склала 10,4%, серед диких – 18,5%.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Van Oirschot J.T. A new perspective for the eradication of Aujeszky's disease / J.T. Van Oirschot, D.J. Houwers, H.J. Rziha // Abstract. World Veterinary Congr. – Monreal. – 1987. – 293 p.
2. Stegeman A. Aujeszky's disease (pseudorabies) virus eradication campaign in the Netherlands // Vet. Microbiol. – 1997. – Vol. 55. – N 1–4. – P. 175–180.
3. Бабкін М.В. Проблеми та перспективи викорінення хвороби Ауескі (ХА) в Україні / М.В. Бабкін. – Ветеринарна медицина України. – 2010. – № 3. – С. 27–29.
4. Болезни свиней. Справочник: учебное пособие / Сост. А.А. Лимаренко, И.А. Болоцкий, А.И. Бараников. – СПб.: Издательство "Лань", 2008. – 640 с.
5. Иммуноферментные тесты для серологической диагностики болезни Ауески / Моренков О.С., Собко Ю.А., Собко И.А. [и др.] // Ветеринария. – 2001. – № 8. – С. 21–25.
6. Инфекционные болезни животных / Б.Ф. Бессарабов, А.А. Вашутин, Е.С. Воронин и др.; Под ред. А. А. Сидорчука. – М.: КолосС, 2007. – 671 с.
7. Корнієнко Л.М. Планування ветеринарних заходів: Навч. посібник / Л.М. Корнієнко, Л.Є. Корнієнко, Б.М. Ярчук; за ред. Л.М. Корнієнко. – К.: Центр учбової літератури, 2010 – 320 с.
8. Хвороба Ауескі / Л.Є. Корнієнко, Л.М. Корнієнко, В.С. Білокінь [та ін.]; За ред. Л.Є. Корнієнка. – Біла Церква, 2002. – 220 с.

Мониторинговые исследования болезни Ауески свиней в Украине

Л.Е. Корниенко, Л.Н. Корниенко, Н.В. Усаченко

В статье рассмотрена эпизоотическая ситуация по болезни Ауески в Украине, приведен анализ серологического мониторинга свиноводческих хозяйств, по данным НИИ ветеринарно-санитарной экспертизы и лабораторной диагностики, вопросов эрадикации и анализа мер борьбы с этим заболеванием.

Ключевые слова: болезнь Ауески, искоренение, профилактика, маркерные вакцины, дискриминационные тесты, серологический мониторинг.

Monitoring study disease Aujeszky pigs in Ukraine

L. Kornienko, L. Kornienko, N. Usachenko

In the article considered epidemiologic situation of Aujeszky disease in Ukraine, given the analysis from serologic monitoring of pig-breeding farms, according to the scientific Research Institute of veterinary expertise and sanitary laboratory diagnostics, in addition the analysis of eradication issues and measures against this diseases.

Key words: disease Aujeszky, eradication, prevention, marker vaccine, discrimination tests, serologic monitoring.

УДК 619:611.1/8:598.115.12

КОСТЮК В.К., МЕЛЬНИК О.П., доктори вет. наук

ТУЗ Т.В., студентка

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ДЕЯКІ АНАТОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БУДОВИ ПАРАГВАЙСЬКОЇ АНАКОНДИ

Встановлені загальні закономірності будови тіла парагвайської або південної анаконди. Визначено будову та морфометричні характеристики органів травного, дихального та сечостатевого апаратів, подано їх порівняльну характеристику за показниками маси та лінійних розмірів. Встановлені відмінності будови тіла парагвайської або південної анаконди загалом та окремих органів та їх систем та апаратів зокрема у порівнянні зі ссавцями та птахами.

Ключові слова: анаконда, органи травного апарату, органи дихання, органи сечовиділення, органи розмноження.

Постановка проблеми. Загальна характеристика змій, як представників хребетних, висвітлена у численних наукових публікаціях та зоологічних довідниках і класифікаторах [1]. Більшість наукової літератури присвячена висвітленню особливостей будови тіла, зокрема всього, що стосується насамперед будови та характеристики отруйних залоз, зубів тощо тих представників плазунів, ареалом проживання яких є Україна, Європа, Азія [2]. Анатомічні особливості будови тіла представників плазунів з інших ареалів висвітлені недостатньо, хоча фахівці ветеринарної медицини, зокрема ті, що працюють у зоопарках, віваріях тощо, повинні вміти надавати допомогу не тільки представникам місцевої фауни, а й зоопарковим та іншим тваринам, що є екзотичними для України, для чого необхідно знати їх анатомічні особливості. В окремих класичних морфологічних та порівняльно-анатомічних роботах подані характеристики класів та рядів хребетних, але вони не висвітлюють конкретних характеристик того чи іншого виду представників цього типу тварин [3].